

"לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו". – רבי חלקיה אמר: רבי סימון שאל: מעתה, אין מקבלין מהן לאמת המים ולחומת העיר ומגדלותיה, על שם "ולכם אין חלק וצדקה וזכרון בירושלם"?

הלכה ו (בדפוס התלמוד: המשך הלכה ד)

משנה

ואלו חייבין בקולבון: לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררין, אבל לא נשים

אור לישירים

הוא לדעת רבי יהודה (וכן הוא בפירוש רבנו משולם).

☆☆☆

במשנה שנינו: "לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו" (עזרא ד, ג).

מציעים בעיה: רבי חלקיה (אמורא ארץ ישראל בדור הרביעי) (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים: רבי חזקיה) אמר: רבי סימון (רבי שמעון בן פזי, אמורא ארץ ישראל בדור השני והשלישי) שאל – הסתפק: מעתה (אם כן) – מאחר שאין מקבלים מהגויים דבר שיש בו משום השתתפות עם הציבור בבניין המקדש, משום שנאמר: "לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו", האם אין מקבלין מהן לאמת המים – של ירושלים, ולחומת העיר – ירושלים (במסירה שלפנינו כתב הסופר: 'אמת', 'יחומת', ומגיה תיקן: 'לאמת', 'יחומת'. כבתיקון כן הוא ב"שרידי הירושלמי"), ומגדלותיה (ב"שרידי הירושלמי": 'ולמגדלותיה') – אם יש צורך לתקנם, והיסוד לבעיה הוא: על שם (משום) שנאמר: "ולכם אין חלק (נחלה) וצדקה (זכות) וזכרון (שם וזכר בעתיד) בירושלם" (נחמיה ב, כ) – כך השיב נחמיה לצרי יהודה על הצעתם להשתתף בבניין החומה של ירושלים? (אין פושטים בעיה זו. – במשנה שקלים ד, ב שנינו: אמת המים וחומת העיר ומגדלותיה באים משיירי הלשכה (מן השקלים שהשתיירו בלשכה לאחר שנתרמו התרומות לתוך הקופות))

☆☆☆

הלכה ו (בדפוס התלמוד: המשך הלכה ד)

משנה

ואלו חייבין בקולבון (מקור המילה ביוונית) – תוספת מטבע שחייבים להוסיף על מחצית השקל: לויים וישראלים וגרים ועבדים משוחררין – שכל אלו חייבים בשקלים ואף ממשכנים אותם עליהם, לכן הם חייבים בקולבון, אבל לא (במסירה שלפנינו נוסף כאן על ידי מגיה: 'כהנים ולא') נשים ולא עבדים ולא קטנים – שכל

העיר... ויתן לי המלך... (נחמיה ב!) (ר"ג: הרי שמקבלים מהם דבר מסויים) – אמר ליה אביי: שאני מלכותא, דלא הדרא ביה (אינה חוזרת בה).

לפי הבבלי, רבי יוחנן סובר, שבסוף מקבלים מהגויים דבר שאינו מסויים, ואין מקבלים מהם דבר מסויים. ואילו לפי הירושלמי, רבי יוחנן סובר, שבסוף מקבלים מהגויים דבר מסויים, ואין מקבלים מהם דבר שאינו מסויים. בנוסח הבבלי של מסכת שקלים, הגרסה בדברי רבי יוחנן היא כמו שבבבלי.

הפירוש של דבר מסויים ודבר שאינו מסויים בבבלי אינו כמו הפירוש שלהם בירושלמי.

לפי הבבלי, אמר רבי יוחנן את דבריו לתרץ את שתי הברייתות הסותרות זו את זו. ואילו לפי הירושלמי, אמר רבי יוחנן את דבריו סתם, והקשו עליו מהברייתא האומרת שאין מקבלים נדבה מהגויים. בבבלי לא הובאו דברי רבי שמעון בן לקיש.

והא תנינן: מעריכין

במשנה ערכין א, ב שנינו: הנוכרי – רבי מאיר אומר: נערך (על ידי ישראל, שאם אמר ישראל על נוכרי: "ערכו עליי", נותן ערכו להקדש כפי שנותניו), אבל לא מעריך (שאם אמר נוכרי: "עך פלוני עליי" או "ערכי עליי", לא אמר כלום). רבי יהודה אומר: מעריך (שאם אמר נוכרי על ישראל: "ערכו עליי", נותן ערכו להקדש), אבל לא נערך (שאם אמר נוכרי: "ערכי עליי", או אם אמר ישראל על נוכרי: "ערכו עליי", לא אמרו כלום). זה וזה מודים, שנודרים ונידרים.

ובתוספתא ערכין א, א שנו: רבי מאיר אומר: מרובה מידת נערכים ממידת מעריכים, שחרש שוטה וקטן נערכים אבל לא מעריכים, [אף הגוי יהא נערך ולא מעריך]. רבי יהודה אומר: מרובה מידת מעריכים ממידת נערכים, טומטום ואנדרגינוס מעריכים ולא נערכים, אף הגוי יהא מעריך ולא נערך.

ובספרא (בחוקותי) פרשה ג נאמר: "בני ישראל" מעריכים, ואין הנוכרים מעריכים. יכול לא יהו נערכים? – תלמוד לומר: "איש"; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: "בני ישראל" נערכים, ואין הנוכרים נערכים. יכול לא יהו מעריכים? – תלמוד לומר: "איש".

מה שאמרו בירושלמי כאן "והא תנינן: מעריכין" (לפי הגהתנו)